

Efter antibiotika

Om smitta i en ny tid

Kristofer Hansson, Cecilia Lenander,
Henrik Loodin & Fredrik Brounéus (red.)

fri tanke

Innehåll

Inledning: En levbar framtid utan antibiotika	7
Hur uppstår antibiotikaresistens?	10
Rädslor som ett hinder mot nya vägval?	14
Antibiotika: En historisk mirakelkur	18
Människa och bakterier: Krig eller skogsvård?	27
En missvisande metafor	31
Kroppen återfår sin plats i rummet	36
Ekonomiska konsekvenser av antibiotikaresistens	43
Vem är »farlig« i spridningen av multiresistenta bakterier?	47
Små skillnader i antibiotikaanvändning	52
Infrastruktur för en hållbar antibiotikaanvändning	55
Betendeförändring, tag plats!	62
Det rena sjukhuset	72
Solidaritet för en levbar framtid	76
Science fiction med kort framförhållning	81
TEG-pucken: Föreställningar om en framtida sjukhusvistelse	87
Medverkande	114

INLEDNING

En levbar framtid utan antibiotika

ANTIBIOTIKARESISTENS gör bakteriesjukdomar svåra att behandla med läkemedel. Bakterier utvecklar motståndskraft (resistens) mot läkemedel (antibiotika), och eftersom antibiotika är en viktig pusselbit i det moderna samhället får detta allvarliga följder. Resistensen sätter käppar i hjulet för stora delar av sjukvården, som till exempel operationer, cancerbehandlingar, transplantationer; den påverkar hur vi reser, bor, arbetar, umgås. Här har covid-19-pandemin gett en snabb och brutal inblick i hur en värld utan fungerande antibiotika skulle kunna se ut, med många drabbade i en hårt belastad sjukvård och begränsningar i vårt dagliga liv.

Antibiotikaresistens är i dag ett internationellt faktum. Varje år dör hundratusentals människor runtom i världen på grund av infektioner av resistent bakterier. Enligt en rapport till FN riskerar dödstalet att stiga till tio miljoner människor år 2050 om ut-

vecklingen inte stoppas. Antibiotikaresistens ligger också högt upp på listan över vad vi oroar oss för inför framtiden. Knappt hälften av svenskarna uppger att de är »mycket oroliga« över antibiotikaresistens i 2019 års som-undersökning från Göteborgs universitet. Med fakta och lite fantasi kan vi enkelt måla upp en dystopisk framtid.

Dystopier kan sägas vara en form av resor både bakåt och framåt i tiden, där samhället beskrivs som något annat än vad vi är vana vid. Tanken om en framtid utan fungerande antibiotika – en postantibiotisk era – går tillbaka till början av 1990-talet, när kunskapen om resistens ökade samtidigt som nya antibiotika lyste med sin frånvaro. Antibiotikaresistens är en förändring som skulle kunna omskapa hela den mänskliga historien på lång sikt. Men behöver framtiden vara så dystopisk? Skulle vi kunna hitta alternativa vägar mot en postantibiotisk värld som är mer *levbar* för oss människor?

För att besvara dessa frågor samlade vi tolv forskare vid Pufendorfinstitutet, som kan sägas vara Lunds universitets inkubator för nya tvärvetenskapliga idéer. Tillsammans ville vi undersöka hur människans framtid utan antibiotika skulle kunna te sig. Eftersom antibiotikaresistensen påverkar hela samhället valde vi att ta ett tvärvetenskapligt grepp där medicin, politik, kultur, kommunikation och arkitektur tillsammans bidrar till en bild av vad en levbar framtid skulle

kunna vara. Av samma anledning ville vi även att vårt arbete skulle nå ut till andra än forskare, och samarbetade därför med ideella föreningen Vetenskap & Allmänhet genom hela processen.

För att forskning ska kunna göra skillnad i samhället är det nödvändigt att den hittar kontaktytor där människor får möjlighet att både lyssna och göra sina röster hörda. Med denna antologi vill vi engagera er läsare i att fundera över och ta ställning till förändringar som vi behöver genomföra i samhället.

I våra texter tar vi upp utmaningar och förändringar från olika vinklar utifrån vår egen forskning, och speglar olika vägar till möjliga framtider. I vissa avsnitt väver vi samman verklighet och fantasi för att på detta vis undersöka en mer hållbar relation till antibiotika, infektioner och till det sociala livet.

Vi hoppas att texterna ska väcka tankar och diskussioner som kan bidra till nya vägval, mot en framtid med eller utan antibiotika.

KRISTOFER HANSSON, Malmö universitet

CECILIA LENANDER, Lunds universitet

HENRIK LOODIN, Lunds universitet

FREDRIK BROUNÉUS, Vetenskap & Allmänhet